

BIBLIOGRAFICKÁ PŘÍLOHA / BIBLIOGRAPHY

CIBULKA, Pavel: *Čas změny: moravský a slezský venkov od zrušení poddanství po Velkou válku* / Pavel Cibulka, Pavel Kladiwa, Andrea Pokludová, Petr Popelka, Milan Řepa. Praha: Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v.v.i.; [Ostrava]: Ostravská univerzita; Praha: Historický ústav AV ČR, v.v.i., 2021, 421 s. ISBN 978-80-7599-225-3 (Ostravská univerzita)

ISBN 978-80-88304-47-0 (Masarykův ústav a Archiv AV ČR) ISBN 978-80-7286-369-3 (Historický ústav AV ČR)

Od poloviny 19. století se v českých zemích i v celé habsburské monarchii utvářela společnost založená na občanských právech a kapitalistických vztazích, nastala éra národních hnutí a velkých hospodářských změn. Tyto změny byly dosud sledovány spíše na městském prostředí. Publikace zachycuje společenskou transformaci z pohledu venkova. Vše započalo zrušením poddanství a celého patrimoniálního systému a zavedením obecní samosprávy. Venkov se ve sledovaném období stále více propojoval s městským prostředím, a to hospodářsky, kulturně i politicky. Na venkově vznikly desítky záložen a hospodářských družstev, stovky spolků. Politizace venkova tvořila nedílnou součást zásadní proměny společnosti, kterou zpravidla označujeme jako modernizaci.

GRENDZIOK, Petr: *Lesní kostely: tajná bohoslužebná místa v Těšínském Slezsku: turistický průvodce = Leśne kościoły: miejsca tajnych nabożeństw na Śląsku Cieszyńskim: przewodnik turystyczny* / text a fotografie Petr Grendziok; překlad do polštiny Roksana Warkasa. Český Těšín: Městská knihovna,

[2021], 32 nečíslovaných s. ISBN 978-80-907671-3-3

Drobná publikace představuje tajná bohoslužebná místa v Těšínském Slezsku, kde se obyvatelé nekatolického vyznání tajně scházeli pod širým nebem v období nejtvrdší protireformace v 17. - 18. století. Popisuje devět tzv. lesních kostelů v české a polské části Slezských Beskyd, které leží na odlehlých místech vysoko v horách, kde nebyly, jak z názvu vyplývá, budovány žádné trvalé či dočasné stavby. Publikace je zároveň turistickým průvodcem, text je v češtině i polštině a obsahuje fotografie jednotlivých míst s popisem a přehlednou mapkou.

HOCHEL, Marian: *1820 – Opavský kongres: křížovatka evropské diplomacie / autorský kolektiv: Marian Hochel, Ondřej Haničák, Jiří Šil (ed.), Romana Rosová et al.. Opava: Statutární město Opava, 2020, 261 s.*

ISBN 978-80-7572-025-2

V souvislosti s výročí Opavského kongresu velmocí v roce 1820 vydalo statutární město Opava publikaci, která přibližuje nejen samotnou událost, ale i její souvislosti a dobový kontext. Text je rozdělen do pěti kapitol, které pokrývají širší období let 1815–1821. Na uvazující texty kapitol, které obsahují běžně neznámé informace o době před dvěma sty lety, navazuje vždy katalogová část rozčleněná do jednotlivých tematických hesel. Ta přibližují osoby, budovy, dokumenty psané i tištěné, umělecká díla a další obrazový materiál, jejichž společným jmenovatelem byla spojitost s dobou opavského setkání.

KNAPÍKOVÁ, Jaromíra: *Pozor, vyleti ptáček!: nejstarší fotografické ateliéry v Opavě 1860–1948* / Jaromíra Knapíková, Ondřej Durczak, Jiří Siostrzonek. Frýdek-Místek: Lukáš Horký – Surbanz, 2020, 271 s.

ISBN 978-80-907872-4-7

Knihy se zabývá především portrétní tvorbou opavských fotografů, ale zároveň představí málo známé nebo ještě nepublikované fotografie druhé poloviny 19. a první poloviny 20. století. Vyplňuje další mezeru v historii města Opavy, která byla postižena historickými, společenskými, ekonomickými zvraty první poloviny 20. století. Byla přerušena sociální kontinuita, po poválečném vysídlení Němců z Opavy se vytratila důležitá část historické i materiální i mentální paměti. Autoři charakterizují jednotlivé opavské fotografické ateliéry, rozebírají společenský aspekt sledovaného tématu a zabývají se i technickými prostředky.

PRACNÁ, Sylva: *Městské divadlo v Krnově = Das Stadttheater in Jägerndorf v letech 1854–1944* / Sylva Pracná. Olomouc: Univerzita Palackého, 2021, 480 s.

ISBN 978-80-244-5776-5

Městské divadlo v Krnově bylo v českém Slezsku vedle městských divadel v Opavě a v Těšíně nejmladší a nejmenší z divadel s německy hrajícím souborem. Monografie podává chronologický výklad jeho historie. Autorka popisuje jeho produkci, potenciál publika, organizaci a umělecký dosah v širokém kontextu historie německojazyčného divadla na Moravě a ve Slezsku. Výklad doprovází rozsáhlý poznámkový aparát, obrazová příloha, rejstřík jmen, soupis zjištěného repertoáru a resumé v angličtině a němčině.

PŘENDÍK, Petr Lexa: *Procházky Ostravou: krok za krokem ulicemi města* / Petr Lexa Předník, Brno: CPress, 2021, 144 s.

ISBN 978-80-264-3562-4

Ostrava – to dávno nejsou jen doly, vysoké pece a komíny. Má nakročeno k nejzelenějšímu městu naší země. Kniha nabízí sedm tematických procházek Ostravou mimo klasických turistických okruhů. Trasy vás často zavedou na samou hranici města, ale i do srdce Ostravy, kde je překvapivý klid. Jedna z procházek vás pak seznámí se středem města, ovšem z netypického pohledu kavárenských výloh.

SAMEK, Bohumil – DOLEJŠÍ, Kateřina: *Umělecké památky Moravy a Slezska 3. O–P (2 svazky)* / Bohumil Samek, Kateřina Dolejší. Praha: Academia, 2021, 1252 s.

ISBN 978-80-200-3122-8

Třetí svazek Uměleckých památek Moravy a Slezska organicky navazuje na předchozí díly (A–I, 1994; J–N, 1999). Na vymezeném území se zabývá 270 sídelními celky, městy, městečky, vesnicemi a jejich částmi v abecedním uspořádání, obsahujícími díla umělecké povahy v rozsahu od slovanské kultury po současnost. Zabývá se historickým urbanismem, tvůrčími oblastmi architektury, sochařství, malířství a uměleckého řemesla. Zmíní i depozitní instituce, archivy a muzea, a souborně charakterizuje jejich umělecké sbírky. Významnou součástí tohoto svazku je rejstřík umělců se základními biografickými údaji, zahrnující na 3000 jmen obsažených v dosud vydaných dílech, a také obrazová složka reprezentující 2010 fotografií a 356 výkresů.

ZORMANOVÁ, Lucie: *Polské národnostní školství na Zaolší = Polskie szkolnictwo narodowościowe na Zaolziu.* / Lucie Zormanová. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2021, 213 s. [Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach].

ISSN 0208-6336; nr 4013

ISBN 978-83-226-4024-1

Cílem této publikace bylo shrnout nejdůležitější fakta především o polském školství v Těšínském Slezsku od jeho vzniku až po současnost. Za tímto účelem byla provedena analýza materiálů a dokumentů a využita i analýza statistických dat. Empirická studie popisuje charakteristiky žáků, kteří navštěvují školy a mateřské školy s polským vyučovacím jazykem v Zaolziu.

Sestavila Alena Volná